

სიმყარე, როგორც ბანდის ძირითადი ნიშანი

ბანდის უმნიშვნელოვანეს სპეციფიკურ ნიშანს მიაკუთვნებენ ჯგუფის “სიმყარეს”, თუმცა, უნდა ითქვას, რომ საზღვარგარეთის ქვეყნების კანონმდებლობებსა და სამეცნიერო ლიტერატურაში მოცემული ნიშანი არაერთგვაროვნადაა გაგებული. ამიტომ ჩვენ მასზე უფრო დეტალურად შევჩერდებით.

“სიმყარის” ცნებისადმი საზღვარგარეთის ზოგიერთი ქვეყნის მეცნიერებასა და პრაქტიკაში ორი მიდგომა არსებობს. ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის საგამომიებო პრაქტიკა წინა პლანზე წამოსწევს ჯგუფის სტრუქტურის კონცეფციას. ამ კონცეფციის ფარგლებში იგულისხმება ჯგუფური ურთიერთობების სტაბილურობა. სხვა პოზიცია გააჩნიათ იმ ქვეყნებში, სადაც ბატონობს კოდიფიკაციის კონცეფცია, რომელიც, თავის მხრივ, ქმედებების მოძღვრებას ეფუძნება. აქ სიმყარე დაკავშირებულია სხვადასხვა დანაშაულის მთელი რიგი სერიის არაერთგზის ჩადენასთან. ამ კონცეფციების მომხრეთა ურთიერთსაწინააღმდეგო შეხედულებანი თავის გამოხატულებას ჰპოვებენ “სიმყარის”, როგორც ბანდის ნიშნის განსაზღვრისას. დაწვრილებით განვიხილოთ მოცემული კონცეფციების თავისებურებანი.

ჯგუფის სტრუქტურის კონცეფციამ განვითარება პირველად “რიკოს” კანონში ჰპოვა. 1970 წელს აშშ-ის კონგრესმა მიიღო კანონი “რეკეტთან და კორუფციასთან დაკავშირებული ორგანიზაციების შესახებ” (the Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act). აღნიშნული კანონის ძირითადი მიზანი კრიმინალური ორგანიზაციების, როგორც ასეთის, განადგურებაში მდგომარეობდა. რიკოს კანონი მტკიცებულებათა შეგროვებისა და კრიმინალების პასუხისგებაში სწრაფად მიცემის კუთხით შემდეგი პრობლემის წინაშე დადგა: ამ კანონის ავტორები ვარაუდობდნენ, რომ ნორმები, რომლებიც ჯგუფის წევრთა პირის შეკვრას (უფრო ზუსტად, თანამონაწილეობის ინსტიტუტს) ეხება, არაეფექტურად ზემოქმედებენ ორგანიზებულ დანაშაულზე, იმდენად რამდენადაც, ჩვეულებრივ კრიმინალურ ორგანიზაციაში პირის შეკვრის (თანამონაწილეობის) ფორმათა ყველაზე მრავალფეროვანი სახეცვლილება რეალიზდება. ერთიანი კოლექტიური შეთანხმების ან კოლექტიური დანაშაულებრივი ამოცანის არ არსებობის შემთხვევაში შეუძლებელია, მთლიანი ჯგუფი მიეცეს პასუხისგებაში, ამიტომ პირის შეკვრის (თანამონაწილეობის) შესახებ ნორმები შეიძლება გამოყენებულ იქნეს მხოლოდ მისი ცალკეული მონაწილის მიმართ. წრიული და ქსელური პირის შეკვრის (თანამონაწილეობის) შემადგენლობები არ შეიძლება გამოვიყენოთ დანაშაულებრივი ორგანიზაციების წინააღმდეგ, რადგან “ერთიანი შეთანხმება ან/და საერთო ამოცანა არ შეიძლება გამოვიყენოთ სხვადასხვა სახის დანაშაულის ჩადენისაგან, რომელიც აშკარად არ ეხება დამნაშავეთა შორის კავშირს”.

რიკოს კანონმა ეს პრობლემა სხვა გზით გადაჭრა. კანონის ფარგლებში, სრულიად არ აქვს მნიშვნელობა, ბრალდებულმა იცოდა თუ არა დანაშაულებრივი საქმიანობის შესახებ. ამ კონცეფციის შესაბამისად, ორგანიზაციის მიერ ჩადენილი დანაშაულისათვის პასუხისმგებლობა ეკისრება ორგანიზაციის ყველა წევრს, რაც ადრე აკრძალული იყო. რიკოს კანონის მიერ შემოტანილი ცნება “ორგანიზაციული პირის შეკვრა” (თანამონაწილეობა) საშუალებას იძლევა დანაშაულებრივი ორგანიზაცია განხილულ იქნეს, როგორც ერთიანი, მთლიანი. ბრალმდებელმა მხოლოდ უნდა დაამტკიცოს, რომ პირი “კავშირშია” კრიმინალურ ორგანიზაციასთან რეკეტული საქმიანობის ჩადენის ორი აქტით. აღნიშნული კონცეფციის თანახმად, დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრები პასუხისმგებელი არიან ამ ჯგუფის მიერ ჩადენილი დანაშაულებისათვის. საერთო შეთანხმებისა და შეპირების შესახებ მტკიცებულებათა შეგროვების ნაცვლად, პროკურორებისათვის აუცილებელია მხოლოდ დაამტკიცონ, რომ ეს პირი მიეკუთვნებოდა დანაშაულებრივ ჯგუფს, ეთანხმებოდა რა, რომ

მონაწილეობას მიიღებდა ამ ჯგუფის მიერ ჩადენილ საქმეებში. საქმის გადაწყვეტის სწორედ ანალოგიურ პრინციპს ჰქონდა ადგილი საქართველოში, როცა 78-ე და 242²-ე მუხლების თანახმად, პასუხისგებაში იყო მიცემული ვ. ჩხიკვაძე, რომელიც, განაჩენის შესაბამისად, დახვრიტეს [1, 14-20]. ამ თემას ჩვენ მივუბრუნდებით, როცა განვიხილავთ ბანდაში მონაწილეობის შესახებ საკითხს.

მაშასადამე, რიკოს კანონის შესაბამისად, პირის პასუხისგებაში მიცემის დასადასტურებლად ამოსავალ წერტილად გვევლინება მტკიცებულებათა ორი სახე: 1) კრიმინალური ორგანიზაციის არსებობის მტკიცებულება და 2) იმის მტკიცებულება, რომ მოცემული პირი მიეკუთვნებოდა დანაშაულებრივ ჯგუფს. აქედან გამომდინარეობს, რომ “სიმყარის” ინსტიტუტი კანონის მიერ ქმედებიდან თვით ჯგუფზე გადაიტანება [12]. მოცემულმა კონცეფციამ შემდგომში ბანდის “სიმყარის” ცნების განმარტებაში არეულობა შეიტანა.

იმ ქვეყნებში, სადაც ბანდის ცნებაში იყენებდნენ მოძღვრებას ქმედების შესახებ, “სიმყარის” ინსტიტუტი იღებდა ბუნდოვან და სუროგატულ ხასიათს. რუსეთის ფედერაციის უზენაესი სასამართლოს პლენუმის 1997 წლის 17 იანვრის 11 დადგენილებაში “სასამართლოების მიერ ბანდიტიზმისათვის პასუხისგებაში მიცემის კანონმდებლობის გამოყენების პრაქტიკის შესახებ” ნათქვამია, რომ ბანდის სიმყარეზე მიუთითებდნენ ისეთი ნიშნები, როგორიცაა შემადგენლობის სტაბილურობა, წევრებს შორის მჭიდრო ურთიერთკავშირი, ქმედების შეთანხმებულობა, დანაშაულებრივი საქმიანობის ფორმებისა და მეთოდების მუდმივობა, ჯგუფის არსებობის ხანგრძლივობა და ჩადენილი დანაშაულების რაოდენობა. ბანდის სიმყარისადმი ამდაგვარ შეხედულებას იზიარებს რუს მეცნიერთა უმრავლესობა. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ მათი ინტერპრეტაცია სხვადასხვაგვარია, მაგრამ ინტერპრეტაციის მრავალგვარობის მიუხედავად, ბანდის სიმყარის არსი ერთი და იგივეა.

ამ კონცეფციის მიხედვით, ბანდის სიმყარის შედარებით ტიპური განსაზღვრებებია:

- ბანდის სიმყარე ნიშნავს მის შეკრულობას;
- უწყვეტ დანაშაულებრივ საქმიანობასთან ერთად, ბანდის სიმყარე აგრეთვე ნიშნავს: ჯგუფის ფსიქოლოგიური სტრუქტურის ფორმირებას, ლიდერის, ორგანიზატორის, სულისჩამდგმელის გამოკვეთას; დანაშაულის ჩადენისას როლების განაწილებას; დანაშაულის ჩასადენად მომზადებას; დანაშაულის ჩადენისა და მის დასაფარად რთული ხერხების გამოყენების შესაძლებლობას; ჯგუფში მკაცრი დისციპლინის დაცვას; ჯგუფში პირადი ურთიერთობების საქმიან ურთიერთობებად გარდაქმნას, რაც ეფუძნება დანაშაულის თანამონაწილეობით ჩადენას; ჯგუფში ერთიანი ფასეულობითი-ნორმატიული ორიენტაციის გამომუშავებას; დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლების განაწილებას ჯგუფის სტრუქტურაში პირის მდგომარეობის გათვალისწინებით; ჯგუფში სპეციალური ფულადი ფონდის შექმნას;
- სიმყარე ითვალისწინებს თანამონაწილეთა შორის მეტ-ნაკლებად ხანგრძლივ, მყარ კავშირს, მათ შედუღებებას, აგრეთვე ჯგუფის ყველა წევრში არსებულ მზაობას, როგორც წესი, ჩაიდინოს განუსაზღვრელი რაოდენობის დანაშაული.
- სიმყარის მაჩვენებლად აუცილებელია განხილულ იქნეს შემდეგი მახასიათებლები: ა) ორგანიზებულობის მაღალი ხარისხი (ერთობლივი საქმიანობის მიზნების ფორმულირება და განსაზღვრა, დანაშაულებრივი ქმედებების დაგეგმვა, დანაშაულის ჩასადენად მატერიალური საშუალებებითა და შეიარაღებით უზრუნველყოფა, ჯგუფის შიგნით არსებული არცთუ იშვიათად მკაცრი დისციპლინა; ორგანიზატორთა აქტიური საქმიანობა და ა.შ.); ბ) ბანდის შემადგენლობისა და საორგანიზაციო სტრუქტურის სტაბილურობა (საჭიროების შემთხვევაში, ახალი თანამონაწილეების მოზიდვა); გ) საქმიანობის თავისებური, ინდივიდუალური ფორმებისა და მეთოდების არსებობა (თავდასხმის

ობიექტების განსაზღვრის განსაკუთრებული მეთოდოლოგია, თავდასხმის ჩადენის ხერხების სპეციფიკა და ბანდის წევრთა ქცევა, მიმალვის, დანაშაულის ჩადენის ადგილიდან კვალის დაფარვის უზრუნველყოფა და ა.შ.); დ) დანაშაულებრივი საქმიანობის ფორმებისა და მეთოდების მუდმივობა (თავდასხმის შემუშავებული და შემოწმებული ხერხები, ბანდის წევრთა შორის მყარი ვალდებულებების გადანაწილება; სამართალდამცავი ორგანოების ტანსაცმლის ფორმისა და ატრიბუტიკის გამოყენება და ა.შ.) [11, 193].

სამწუხაროდ, ამ პოზიციას ნაწილობრივ იზიარებს ზოგიერთი ქართველი მეცნიერიც. ზ. მჭავანაძის მოსაზრებით, “თუ წინასწარი შეთანხმებით მოქმედი დამნაშავეთა ჯგუფი შეიძლება შეიქმნას ერთი დანაშაულის ჩასადენად და მისთვის არ არის გამოკვეთილი ხანგრძლივობა და დანაშაულებრივი საქმიანობის მყარი მიზანი, ბანდისათვის ეს მომენტები შედარებით გამოკვეთილი და დახვეწილია. თუ ორგანიზებული ჯგუფი სპეციალურად შერჩეულ დამნაშავეთა, დარგობრივ სპეციალისტთა და ხელისუფლებისა და მმართველობის ორგანოებში ფეხმოკიდებული ადამიანებისაგან ყალიბდება მუდმივი და მონოლითური არსებობის გათვლით, სუბორდინაციული დამორჩილებითა და სტრუქტურული მართვით, ბანდა ამ ნიშნებს მოკლებულია.

ბოლოსდაბოლოს, იგი არის საერთო აზრით გაერთიანებულ პირთა მყარი ჯგუფი, რათა გარკვეულ ზონაში ჩაიდინოს რამდენიმე დანაშაული” [4, 240].

პრინციპულად განსხვავებული პოზიცია უკავია ო. გამყრელიძეს. მისი აზრით, ჯგუფის სიმყარე იმას ნიშნავს, რომ ჯგუფი შემთხვევითი შეკავშირება კი არ არის ორი ან მეტი კაცისა, არამედ შექმნილია დანაშაულებრივი საქმიანობისათვის. ჯგუფი მყარია, ესე იგი, ის ერთი დანაშაულის ჩადენის შემდეგ კი არ დაიშლება, არამედ გააგრძელებს დანაშაულებრივ საქმიანობას მეტად თუ ნაკლებად ხანგრძლივი დროის განმავლობაში.[1, 4] ავტორი ეთანხმება რუსი მეცნიერის ვ. პროხოროვის მოსაზრებას, რომ “სიმყარე ჯგუფისა პოულობს თავის გამოხატულებას იმით, რომ მისი მონაწილენი ვარაუდობენ არა ცალკეული დანაშაულებრივი ქმედების ჩადენას, რომლის შემდეგ ჯგუფმა უნდა შეწყვიტოს არსებობა, არამედ მათ გამიზნული აქვთ მუდმივად ან დროებით განახორციელონ საქმიანობა, რომელიც გაანგარიშებულია დანაშაულებრივ მოქმედებათა არაერთგზისობაზე” [6, 606]. როგორც აღნიშნავს ო. გამყრელიძე, “სიმყარე ჯგუფისა სწორედ თავდასხმათა სიმრავლეს გულისხმობს” [1, 4].

როგორც ჩვენ შემდგომში ვიხილავთ, ამ დებულების იგნორირება დაკავშირებულია რეპრესიებისა და სასჯელის გამკაცრების თვითნებურად გამოყენების გაძლიერებასთან. რიკოს კანონის იდეა რეპრესიული იყო და თავისი ბუნებით ისეთი კანონების მოდელს წააგავდა, რომლებიც ბატონობდნენ საბჭოთა კავშირში 1947 წლიდან. ამიტომ ამერიკელ მეცნიერთა დასკვნა რიკოს კანონთან მიმართებაში შეიძლება მთელი სისრულით განვავრცოთ ამავე პერიოდის საბჭოთა რეალობაზეც.

როგორც ამერიკელი მეცნიერები მიუთითებდნენ, მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლოებმა გამოავლინეს რიკოს კანონის უნიკალურობა, მისი ინტერპრეტაციის გასაფართოვებლად არანაკლები მნიშვნელობა ენიჭება კონგრესის მიერ შემოღებულ, “თავისუფალი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობას”. მასში ვკითხულობთ, რომ “წინამდებარე კანონის დებულებები თავისუფლად შეიძლება ინტერპრეტირებულ იქნეს მასში გათვალისწინებული მიზნების მისაღწევად”. არ არსებობს არც ერთი სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, რომელიც ამდაგვარ მუხლს შეიცავს; უფრო მეტიც, ტრადიციულად ითვლება, რომ სისხლისსამართლებრივი აქტები ცალსახად უნდა იყოს დაწერილი, ხოლო რაიმე სახის გაურკვეველობა განიმარტება ეჭვმიტანილის სასარგებლოდ. ნორმის თავისუფალი ინტერპრეტაციის შედეგია ისეთი რთული ცნების ზუსტად განსაზღვრის შეუძლებლობა, როგორცაა “ორგანიზებული დანაშაულობა”. მისი დინამიურობა და ცვალებადობა

კანონისაგან მოითხოვს სულ მცირედ მოძრაობას, რათა არ დაუშვას, რომ დამნაშავეებმა თავი აარიდონ პასუხისმგებლობას მხოლოდ იმის გამო, რომ სამართლის ნორმა არ ითვალისწინებს შექმნილ სიტუაციას. რიკოს კანონის ასე ფართოდ ინტერპრეტირება საშუალებას იძლევა იგი ისეთ სიტუაციებში იქნეს გამოყენებული, რომლის შესახებაც კანონის შემმუშავებლები ვერც კი იფიქრებდნენ, მაგრამ, იმავდროულად, მსგავსი რამ აუცილებელია “რთულ საქმეებში... რომლებიც არ არის მოწესრიგებადი სამართლის ტრადიციული ნორმებით და გამოიწვევენ ძლიერ ნეგატიურ ემოციებს”. საფრთხე, რომელიც თავისუფალი ინტერპრეტაციიდან მოდის, იმაში მდგომარეობს, რომ თავისუფლება შეიძლება გარდაიქმნას უკონტროლოებად [12].

სიმყარის ნიშნის “თავისუფალი ინტერპრეტაციის” ფაქტს და აქედან გამომდინარე, შორს მიმავალ დასკვნებს ვაწყდებით, მაგალითად, 1983 წლის 18 ნოემბერს თვითმფრინავის გატაცების კვალიფიკაციისას. მაშინ, საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის უზენაესი სასამართლოს მიერ ჩადენილი ქმედება კვალიფიცირებული იქნა სისხლის სამართლის კოდექსის 78-ე და 242²-ე მუხლებით.

ამ კვალიფიკაციით 1984 წ. 13 აგვისტოს საქართველოს სსრ უზენაესი სასამართლოს კოლეგიამ (თ. გერსამიას თავმჯდომარეობით) დაასაბუთა გამოტანილი განაჩენი. ქმედების 78-ე მუხლით კვალიფიცირების დასაბუთებისათვის თ. გერსამია წერდა: “ბანდიტური ჯგუფი შეიძლება შეიქმნას ერთი დანაშაულის (გაუპატიურება, ბანკზე, შემსალაროზე თავდასხმა და ა.შ) ჩასადენად”. ამ მოსაზრებას სისხლის სამართლის თეორიაში ეთანხმებოდა ა. პიონტოვსკი, ჰ. რომაშკინი, ვ. ჩხიკვაძე და სხვ.

საკითხის ისტორიულ ექსკურსში ჩვენ უკვე აღვნიშნეთ, რომ ამოცემულ მოსაზრებას არ იზიარებდა რევოლუციამდელი მეცნიერება. ტრადიცია დაირღვა საბჭოთა კავშირის პრეზიდენტის 1947 წლის ოთხი ივნისის ბრძანებულების გამოცემის შემდეგ [9]. ბრძანებულების მეორე პუნქტის თანახმად, ორგანიზებული ჯგუფი და “შაიკა” გაიგივებულ იქნა. აღნიშნული დებულების კრიტიკული განხილვისას ო. გამყრელიძე აღნიშნავდა: “ორგანიზებული ჯგუფი” არ არის მყარი ჯგუფი და ის შეიძლება დაიშალოს ერთი დანაშაულის ჩადენის შემდეგ. რაც შეეხება “შაიკას”, ის დანაშაულებრივი ორგანიზაციის ერთ-ერთი სახეა და ამიტომ მყარი ჯგუფია, რომელიც იქმნება მრავალი დანაშაულის ჩადენისათვის”. 1947 წ. ბრძანებულებით “ორგანიზებული ჯგუფი” გაუთანაბრდა “შაიკას”, ესე იგი “შაიკა” განისაზღვრა, როგორც დანაშაულებრივი ჯგუფი, რომლის აუცილებელი ნიშანი არ არის დანაშაულთა სიმრავლე”. 1947 წ. ბრძანებულების კონსტრუქცია იყო საბჭოური სისხლის სამართლის პოლიტიკის პირმშო. როგორც აღნიშნავს ო. გამყრელიძე, პოლიტიკურმა მომენტმა “გამოდევნა მეცნიერული ელემენტი - ჯგუფის “სიმყარე”. ამრიგად, რეპრესიის გაძლიერებას შეეწირა მეცნიერებაში შემუშავებული ცნება “შაიკისა” [1, 4].

სსკ-ის 27-ე მუხლის განმარტებისას ო. გამყრელიძე აღნიშნავს, რომ “იტალიური სიტყვა “ბანდა” (banda, რუსული ша́йка, გერმანული die Bande) მყარი დანაშაულებრივი ჯგუფია, რადგან ის ერთზე მეტი დანაშაულის ჩასადენად იქმნება” [2, 210]. ამიტომ ავტორი ვერ ეთანხმება მოსაზრებას, რომ “ბანდა შეიძლება შეიქმნას მხოლოდ ერთი თავდასხმისათვის” [3, 268].

დასკვნის სახით მოვიყვანთ ო. გამყრელიძის მოსაზრებას, რომლის მიხედვითაც ის ეთანხმება პროფ. მ. კოვალიოვს, რომელიც სწორად მიიჩნევს, რომ “უცხოური სიტყვა “ბანდა” რუსულ ენაზე ნიშნავს “შაიკას”. შესაბამისად, რაც ზემოთ ითქვა “შაიკის” შესახებ, იგივე ითქმის “ბანდაზეც”. ამ მოსაზრების დაფიქსირების შემდეგ, ის კვლავ უბრუნდება თვითმფრინავის გატაცების საქმეს და აღნიშნავს: “თ. გერსამიას მტკიცება, რომ სადავოდ წარმოგვიდგინოს ბანდის ცნება საბჭოურ იურიდიულ ლიტერატურაში, ვერ ჩაითვლება სარწმუნოდ, რადგან ის ავტორები, რომლებიც ბანდის ცნების ტრადიციულ გაგებას უარყოფენ, მეცნიერულ

დასაბუთებას კი არ ეყრდნობიან, არამედ, როგორც ვნახეთ, შიშველ იდეოლოგიურ-პოლიტიკურ მოტივს ეფუძნებიან. ის პოლემიკა, რომელიც საბჭოურ იურიდიულ ლიტერატურაში “ბანდის” ცნების გამო მიმდინარეობს, არ არის მეცნიერული პოლემიკა. ის მხოლოდ მეცნიერული პოლემიკის სუროგატია, არსებითად კი, როგორც ვთქვით, პოლიტიკით არის ნაკარნახევი. ამიტომ სასამართლოს არ ჰქონდა უფლება, გამოეყენებინა ეს მეცნიერული სუროგატი, რათა გაემლიერებინა რეპრესია. ზემოთქმული საფუძველს გვაძლევს დავასკვნათ, რომ თვითმფრინავის გამტაცებლებს არ უნდა ჰქონოდათ წარდგენილი საქართველოს სსრ სისხლის სამართლის კოდექსის 78-ე მუხლი, რადგან მათ მიერ შექმნილი დანაშაულებრივი ჯგუფი არ მოიცავდა ბანდის ნიშნებს. ეს ჯგუფი შეიქმნა ერთი დანაშაულის ჩასადენად, რაც, თ. გერსამიას მტკიცების საწინააღმდეგოდ, არ შეიძლება ჩაითვალოს ბანდიტურ ჯგუფად” [2, 7].

“ორგანიზებული ჯგუფის სიმყარე” არის ბანდის ისეთი ნიშანი, რომელიც ახასიათებს მარტო ჯგუფის ამ ფორმას. როგორც საზღვარგარეთის ქვეყნების კანონმდებლობების ანალიზმა გვიჩვენა, ამ კონსტრუქციას არ იცნობენ დასავლური ქვეყნები. ორგანიზებული ჯგუფის საერთო ცნებაში აღრეულია ერთი დანაშაულისათვის შექმნილი ჯგუფის და მრავალი დანაშაულის ჩადენისათვის არსებული ჯგუფის ნიშნები. უფრო მეტიც, სპეციალურად არაა გამოყოფილი ორგანიზებული ჯგუფის “სიმყარის” ცნება. ამას გარდა, არ შეიძლება დავეთანხმომთ რუსულ ლიტერატურაში გამოთმულ მოსაზრებას, რომ ბანდიტიზმის კონსტრუქცია არის კოდექსში შემორჩენილი საბჭოური მოდელი.

ნიშანი “სიმყარე” მუშავდებოდა სწორედ გერმანელ მეცნიერთა მიერ XIX საუკუნეში. ფოიერბახისა და გროლმანის მიერ გამოყოფილია ე.წ. “შაიკის” ცნება. ამ პოზიციას ეთანხმებოდნენ ნ. ა. ნეკლიუდოვი, ნ.ს. ტაგანცევი, ი.ფოინიციკი და სხვა რევოლუციამდელი მეცნიერები [7, 156].

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, დასავლური ქვეყნების კანონებისაგან განსხვავებით, ბანდიტიზმის საბჭოთა მოდელი 1947 წლამდე არათუ ინარჩუნებდა რევოლუციამდელი მეცნიერების პოზიციასა და საკანონმდებლო პრაქტიკას, არამედ, შეიძლება ითქვას, რომ აგრძელებდა გერმანელ მეცნიერთა უფრო აღრეულ შრომებში არსებულ ტრადიციას, რის შესახებაც ცნობილი რუსი მეცნიერი ნ. ს. ტაგანცევი გვამცნობს [8, 121].

დამაჯერებლად შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს ახლადშემუშავებულ სისხლის სამართლის კოდექსის კონსტრუქციაში დაცულია არა საბჭოთა, არამედ მეცხრამეტე საუკუნის გერმანული სისხლის სამართლის მოდელი, რომელსაც ემხრობოდა რევოლუციამდელი პროფესურა.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. გამყრელიძე ო. 1998. ისევ თვითმფრინავის გატაცების საქმის გამო. *ახალი საქართველო*, მაისი, 14-20.
2. გამყრელიძე ო. 2008. *საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის განმარტება*. თბილისი.
3. დონჯაშვილი თ. 2007. *საქართველოს სისხლის სამართალი*. თბილისი.
4. მჟავანაძე ზ. 2000 *სისხლის სამართალი (კერძო ნაწილი)*. თბილისი.
5. Комиссаров В.С., Лопашенко Н.А., Наумов А.В., Пономарев П.Г., Понятовская Т.Г., Рарог А.И., Чучаев А.И. 2010. *Уголовное право России. Особенная часть*. 4-е изд. М. ЭКсмо.
6. Курс Советского уголовного права. 1968. изд. ЛГУ.

7. Таганцев Н.С. *Уложения*. 1901.11-е издание. СПб.
8. Таганцев Н.С. 2001. *Русское уголовное право. Часть общая*. Т. 1. Тула: Автограф.
9. Указ президиума ВС СССР от 04.06.1947 об уголовной ответственности за хищение государственного и общественного имущества - <http://www.lawmix.ru/docs-cccp/6994>.
10. Фойницкий И. 1899. *Курс русского уголовного права. Часть общая*. СПб.
11. Хадзегов А.В. 2005. *Банда и состав бандитизм в уголовном праве России*. Ростов на Дону.
12. Cormaneу M. 2009. *Rico in Russia: Effective Control of Organized Crime or Another Empty Promise?* –CRIME. VL.RU.

Zviad

Elizbarashvili

Grigol Robakidze University

Liability, as the Main Rank of a Gang

Summary

Liability is considered as the characteristic feature of a gang. According the legislation and scientific literature of foreign countries, this characteristic is understood and discussed in different ways. That's why our aim is to talk about this field in details.

In science and practice of foreign countries there are two approaches towards "liability". The investigative practice against the organized offence brings the conception of gang's structure into the foreground. Within the framework of this conception is implied the liability of the gang's relationship. The countries where dominates the codification conception and are based on the action doctrine, have different position. In this case the liability is connected with the series of reiterated offence. The controversial approaches of believers of this consumption are expressed in the meaning of "liability" while defining the sign of gang. Let's discuss the above mentioned consumption in details.

The conception of gang's structure first was developed in "Riko" law. In 1970, the US Congress accepted the law "The Racketeer Influence and Corrupt Organizations Act". According to "Riko" Law, two evidences are considered for accusing a person: 1) the testimony of criminal grouping, 2) the evidence that the person belongs to a criminal group. The liability, according to this law, was transferred from action into criminal groups. The above mentioned conception made the confusion in understanding of liability of ganging.

The "liability" institution was characterized as vague and surrogate in those countries that regarded the perception of action as the reason of ganging. On January 17, 1997 in Russian Federation's Supreme Court Plenary session on "the practical usage of court's authority for sentencing banditry to racketeering" was discussed that staff stability, close interrelation among members, mutual agreements, constancy of criminal actions and methods, duration of the band existence and the amount of offences allude to the liability of a gang. Such kind of approach was considered by the most of Russian scientists, although, their interpretations were different. Despite of the different interpretations the essence is the same.

According to this conception, the typical definitions of a gang's liability are:

- Gang's liability implies its unity;

- Gang's liability includes not only permanent offences but the formation of psychological structure, figuring out the leader, organizer, and/or inspirer; dividing the roles while committing a criminal action, prior-preparations, using different ways to overlay the crime, keeping the strict discipline in a gang, transferring personal relations into businesslike ones based on complicity, working out common value-normative orientations, sharing the criminal income according to personal position, establishing a gang's fund;
- Liability means the lasting relation among gang members, tenability, although the agreement in committing unlimited crimes;
- The several features should be considered while ranking the liability: a) high quality of being organized (formation of common aims, planning the offence, supporting the crime by material and arming, arranging strict discipline, organizers' active involvement etc); b) stability among gang members and organizational structure (enrollment of new faces in case of necessity); c) the specific features of formation and methods (special methods for offence, ways for committing crime and members action, concealing, supporting other members conceal etc); d) formation of criminal action and constancy of methods (over-checked and planned strategies, dividing the settled commitment among members; using of official uniforms and equipments etc).

Unfortunately, this opinion is shared by some Georgian scientists. But O. Gamkrelidze has totally different position regarding this one. According to his ideas, the liability of a gang is not an occasional unit of two or three men, but it is formed for specific criminal activities. A stable gang won't disband after one crime, but it will keep on criminal action for unlimited time. The author agrees with Russian scientist Prokhorov's idea that the liability of gang is not revealed by disbandment after criminal action but the stability and the amount of offences. As O. Gamkrelidze says, "The liability is the plurality of crimes".

The ignorance of this assumption is connected with the uncontrolled usage of repression and punishment. Riko Law was repressive and by nature it was close to the laws that were run in the Soviet Union in 1947. That's why American scientists' opinions might be discussed in the same frame as it was in the Soviet Union's reality in that time.

As American scientists have figured out, although law-courts have revealed the unique features of Riko Law, the other interpretation on this law favor might be Congress' resolution on "Ability of Free Interpretation". The above mentioned resolution points out that these regulations might be interpreted on favor of achieving the foreseen aims. There is no legislation which contains the paragraph like this one. Moreover, traditionally it is considered that legislation acts should be elucidated strictly as any other vague interpretations are on an accused person's favor. Free interpretation of norms may cause the fault sentencing in "organized crime". Dynamics and changes in law require the slightest movement in order an accused person to have no chance of escaping from the responsibility only because the fact that the legislation does not consider the circumstances. Such kind of interpretation of Riko Law is giving the chance it to be used in such situations that were not taken into consideration by its authors. But at the same time, this should be considered in "difficult cases which cannot be regulated by the traditional norms and might cause strong negative effects". The danger is that free interpretation might become uncontrolled.

The liability of the fact of "free interpretation" may be judged according to hijacking of a plane on November 18, 1983. This case was qualified based on the code of criminal law's 78 and 242/2 paragraphs by the Georgian Soviet Socialist Republic Supreme Court.

According to this qualification, Georgia Supreme Court Board (chairperson – T. Gersamia) approved the verdict on August 13, 1984. T. Gersamia wrote: “Banditry gang may be organized to commit one specific crime (rape, robbery on cash-desk etc)”. This conception in criminal law theory was shared by A. Piontkovski, H. Romashkin, V. Chkhikvadze, etc. This consumption was unacceptable in pre-revolutionary science. The tradition was broken after the edict was issued by the Presidium of the Soviet Union on June 4, 1947. According to second paragraph of this edict, an organized gang was identified with “Shaika”. During the critical discussion O. Gamkrelidze noted that “organized gang” is not a stable group as it might be disbanded after one crime. “Shaika” is another type of stable criminal group which is organized for several criminal actions. Based on the edict issued in 1947, “organized gang” became similar to “Shaika” and it was defined as a criminal group which did not necessarily aim at committing several crimes. This edict was the offspring of the policy of the Soviet Unions. As O. Gamkrelidze states, policy “has banished the scientific understanding of gang’s liability. Thus, the understanding of “Shaika” was a victim of the growing repression” [1, 4].

While discussing the 27th paragraph of the SSR, O. Gamkrelidze notes that “the Italian word “banda, (Russian “Shaika”, German “die Bande”) is a stable criminal group, as it is organized for committing several offences” [2, 210]. That’s why the author does not agree with the consideration that “a gang might be created for one particular crime” [3, 268].

As a conclusion we may use Gamkrelidze’s opinion according to which he agrees with Prof. M. Kovaliv that a foreign word “gang” means “Shaika” in Russian. So, the above mentioned definition about “Shaika” is the same as for a gang. After that he again talks about the hijacking of the plane and points out that Gersamia’s (chairperson of board) decision cannot be considered to be trustworthy as those authors who refuse the traditional understanding of gang, rely not on the scientific argumentation but on ideological-political motives. Thus, the discussion connected to the gang’s definition does not have scientific background. It is the surrogate of scientific discussion inspired by the policy. That’s why the law-court had no right to use this scientific surrogate for strengthening the repression. According to the above mentioned facts, the hijackers should not be judged by 78th paragraph as it was not a gang, but a group of people, gathered for committing only one specific offence.

“Organized gang’s world” is the sign that is characterized only to this gang. As the analysis of legislations of foreign countries showed, this construction is not familiar to Western countries. The understanding of group (for one offence) is combined with the gang. More over “the liability” is not figured out. According to this, we cannot agree with the idea expressed in Russian literature that banditry construction is the Soviet model.

The sign “liability” was worked out by German scientists in XIX century. Feuerbach and Grolman figured out the understanding of “Shaika”. This idea was approved by N.A. Nekliudov, N. S. Tagantsev, I. Foinitski and other pre-revolutionary scientists [7, 156]. Liability institution was known from the legislation law “Dzeglisdeba” in 1885 ed. where “Shaika” is defined as the society created for several offences.

Based on the above mentioned, we can assume that until 1947 the Soviet model of banditry, not only kept the practice of pre-revolutionary scientists’ position but continued the earlier German scientists research tradition. This idea was expressed by N. S. Tagantsev.

It can convincingly be said that German criminal law model which was supported by pre-revolutionary professors is maintained in modern legislation law of Georgia rather than the Soviet model.

